

Kriminalomsorgen
Bjergvin fengsel
Ungdomstiltaket

Kriminalomsorgen region vest
Regionkontor v/ seniorrådgiver Karina Therese Hoff

Deres ref:

Vår ref:
2014/17878-21/008

Dato:
12.12.2014

HØRING- FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT TIL LOV OM STRAFFEGJENNOMFØRING OM MINDREÅRIGE INNSATTE

Det vises til brev fra Kriminalomsorgen region vest av 05.10.2014, hvor det anmodes om tilbakemelding fra enhetene på forslag til endringer i forskrift til straffegjennomføringsloven om mindreårige innsatte. Vedlagt følger merknader fra Bjergvin fengsel Ungdomsenheten.

Ad pkt 2.1: Det er positivt at det tas inn presisering av krav om barnefaglig kompetanse i tillegg til annen sosialfaglig bakgrunn samt fengselsfaglig utdanning.

Ad pkt 2.2: Det fremstår som uheldig at det ikke gis anledning til å ilegge reaksjoner etter § 40, jf nytt strgfjl § 40 tiende ledd, for innsatte under 18 år. Det åpnes imidlertid for at departementet ved forskrift kan gi utfyllende bestemmelser om mindre inngripende reaksjoner ved brudd på straffegjennomføringen.

Forslag om at brudd på reglene for ro, orden og sikkerhet i avdeling i første rekke skal møtes med:

- samtalebaserte program som står i sammenheng med bruddet
- betinget reaksjon med vilkår om oppfølgingssamtale om bruddet
- skriftlig irettesettelse i kombinasjon med oppfølgingssamtale
- delvis tap av dagpenger (halvparten) for periode inntil 7 dager

Det nærmere innholdet i reaksjonene er forutsatt utarbeidet i samarbeid med KDI.

Som det fremgår i innledningen til høringsutkastet (jf hovedpunkt 1 og 2) er terskelen for å plassere mindreårige i fengsel blitt økt de siste årene. I praksis har særlig virkningene i form av lavere antall innsatte denne målgruppen vist seg etter lov av 20. Januar 2012 nr 6 jf Prop 135 L (2010-2011).

Kriminalomsorgen region vest

Postadresse:
Postboks 254 Nyborg
5871 Bergen

Besøkadresse:
Steinstøveien 401, Avd.
D/Ungdomstiltaket

Telefon: 55 39 36 41
Telefaks: 55 39 37 67
Org.nr: 890286712

Saksbehandler:
Per Erik Omdal

E-post: postmottak.bjergvin-
fengsel@kriminalomsorg.no

Dette har imidlertid – etter vår oppfatning- medført at innsattegruppen har ”hardnet” mer til i form av mer utfordrende og avvikende adferd sammenholdt med hva som er akseptert i samfunnet. Ved at det i nevnte lovendring legges opp til en reduksjon av former for reaksjoner som kan ilegges i etterkant av et brudd på gjeldende regler for ro, orden og disiplin, fremstår som uheldig. Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten anser at hensynet kunne vært ivaretatt med forsterkede krav til begrunnelsen i form av henvisninger til FNs Barnekonvensjon artikkel 3, og hvordan reaksjonen ble vurdert i forhold til ”barnets beste”.

Erfaringen tilsier økt risiko for brudd i form av fysisk utagering eller fremsettelse av trusler, i tillegg til forventede brudd i sammenheng med oppbevaring eller inntak av rusmidler, ordre- og arbeidsnekt, skadeverk på bygning og inventar, brudd på interne regler i enheten i form av testing av grenser etc.

Ved at regelverket ikke gir hjemmel for å markere at slik adferd ikke er akseptabelt utover de begrensede virkningene som er skissert, kan av de innsatte oppleves som en aksept av at adferden er ok. Kriminalomsorgen vil da stå igjen uten effektive reaksjoner som påvirker den enkelte innsatte, og derigjennom maktesløse til å korrigere adferden. Vi registrerer tilsvarende tendens ved politiets behandling av anmeldelser mot denne gruppen (narkotikarelaterte forhold, trusler mot ansatte mv) som ofte blir straffeprosessuelt avgjort med en påtaleunntatelse. Dette blir gjennomgående oppfattet blant gjerningspersonene som at adferden er innenfor det akseptable.

Dette kan igjen medføre en forhøyet risiko for at den innsatte i neste omgang utviser en adferd som i enda større grad står i motstrid til hva som er akseptabelt. Denne tendensen er tydelig innenfor barnevernlov- og straffegjennomføringsloven, hvor institusjonene ikke har den ”verktøykassen” som kriminalomsorgen har i form av tvangsmidlene i straffegjennomføringsloven. Muligheten til å markere uønsket adferd, blir av en rekke av samarbeidspartnerne til Ungdomsenheten fremhevet som en sentral for å lykkes i arbeidet med denne målgruppen.

Vi registrerer at lovendringen i lov av 20. Januar 2012 nr 6 medfører åpenbare begrensinger i forhold til å utarbeide effektive reaksjoner.

Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten deler imidlertid ikke departementets oppfatning om at hovedregelen ved brudd bør være samtalebaserte program, subsidiært en betinget reaksjon. Det vises herunder til disse reaksjonene trolig ikke av den innsatte vil oppleves som en reaksjon på uønsket adferd, samt at det ikke er utviklet en-til-en samtaler som kan fungere som en struktur for reaksjonen.

Tilsvarende tiltrer vi ikke forslaget om å fjerne adgangen til å fjerne adgangen til å ilegge tap av permisjoner for en nærmere angitt periode, som reaksjon. I praksis vil kriminalomsorgen kunne oppnå denne konsekvensen ved å vise til en risikovurdering knyttet til konkrete

hendelsesrapporter, men Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten anser at det fremstår som mer ryddig å tydeliggjøre dette i et vedtak om reaksjon på brudd. Den innsatte som mottaker vil trolig forstå reaksjonen på en bedre måte, samt at dette vil gi en forutsigbarhet som man ikke oppnår med en løpende risikovurdering rundt utganger fra fengselet.

Ettersom det, som nevnt tidligere, er økt risiko for brudd i form av skadeverk eller arbeidsnekt, anser Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten at det er hensiktsmessig med en periode for trekk av dagpenger, som overstiger 7 dager. Det vises herunder til parallellen i samfunnet hvor forsettlig skadeverk som hovedregel vil medføre et erstatningsansvar overfor fornærmede, samt at unnlattelse av å arbeide heller ikke vil generere lønn. Uavhengig av om det opereres med tap av halvparten av dagpengene i 7 eller 14 dager, er det tale om symbolske beløp, men hvor læringseffekten for den innsatte trolig vil være betydelig høyere om perioden forlenges i forhold til forslaget i høringsutkastet.

Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten er videre svært uenig i at muligheten til å ilegge tap av begunstigelse for en nærmere angitt periode, fjernes. I praksis kan slike begunstigelser under opphold i fengsel representere normaliteten i samfunnet utenfor fengselet (biblioteksbesøk, trening utenfor fengselet, sosiale fremstillinger i form av kino, turer i naturen, båtturer etc.). Verdsettelsene av disse utgangene fra fengselet blant de innsatte er svært høyt, og en fratakelse av disse i perioder vil trolig ramme den innsatte og derigjennom representere en klar faktor i endring av den uønskede adferden.

Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten tiltrer departementets vurdering av at utelukkelse fra fritidsfellesskapet, og derigjennom økt grad av isolasjon, ikke fremstår som en hensiktsmessig reaksjon. Vi er således enig i at denne reaksjonsformen fjernes fra bestemmelsen. Ved at denne reaksjonsformen fjernes fra regelverket, vil departementet også oppfylle forventningen om å beslutte mindre inngripende reaksjoner overfor gruppen innsatte sammenlignet med ”voksne” innsatte.

Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten mener videre at det ut fra behovet for å vise sammenhengen mellom bruddet og reaksjonen, i likhet med den straffeprosessuelle behandling av saker som omhandler mindreårige, også bør opereres med frister for behandlingen av disse sakene. Det foreslås således at perioden fra bruddet til en reaksjon ilegges i enkeltvedtaks form, bør neppe overstige 48 timer.

Ad pkt 2.3: Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten forstår endringen i forhold til utelukkelse fra fellesskapet etter strgjrl § 37, at dette kun er aktuelt dersom *akutte bygningsmessige eller bemanningsmessige forhold gjør det strengt nødvendig, eller dersom innsatte selv ønsker det og det anses strengt nødvendig*. Beslutningen skal alltid knyttes opp mot hva som er å anse som barnets beste.

Dette medfører at det ikke er anledning til å skjerme enkeltinnsatte fra øvrige innsatte under henvisning til ro, orden og sikkerhet som et forebyggende tiltak i henhold til § 37. Etter at lovendringen trer i kraft vil det heller ikke være anledning til å skjerme innsatte som et etterfølgende tiltak, jf § 39.

Konsekvensen av dette vil trolig være at verbalt eller fysisk utagerende innsatte under 18 år ikke kan avskjermes fra fellesskapet. Tilsvarende vil gjelde for synlig rusede innsatte i samme aldersgruppe. Dette fremstår svært uheldig. Det kan også stilles spørsmål om det er i henhold til barnets beste for medinnsatte at sistnevnte må velge seg bort fra fellesskapet for å unngå eksponeringen for innsatte med uønsket adferd i avdelingen.

Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten foreslår at mindreårige innsatte skal skal kunne utelukkes fra fellesskapet under henvisning til ro, orden og sikkerhet, men at det stilles skjerpede krav til begrunnelsen og varigheten av denne beslutningen. Det er videre positivt at det stilles krav til tiltak som kan bidra til redusere de negative virkningene av fravær av fellesskap med andre innsatte.

Ad pkt 2.4: Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten er enig i at det skal søkes å legge til rette for kontakt med familien under oppholdet i fengsel. Vi er imidlertid skeptisk til å legge konkrete føringer på varigheten av besøkene samt hvor mange familiemedlemmer som kan delta i besøket. Ettersom det er en forutsetning at dette må dekkes innenfor enhetens eksisterende rammer, bør det ligge til enhetene som har innsatte i målgruppen å vurdere antall besøkende og varighet. Det fremstår imidlertid som hensiktsmessig og retningsgivende å vise til frekvensen i JDL-reglene artikkel 60 om minimum en gang per måned.

Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten er videre skeptisk til legge opp til besøk av tre dagers varighet. Det vises herunder til at de innsatte ungdommene kan oppleve det som en påkjenning å bli "påtvunget" besøk av en slik varighet, samt at det i praksis kan være vanskelig for pårørende å få gjennomført besøk av en slik varighet, jf hensyn til arbeid, øvrig familie etc.

Det bør således tilligge den innsatte, pårørende og enheten å utarbeide en besøksplan i henhold til utgangspunktet i JDL-reglene.

Ad pkt 2.5: Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten deler departementets vurdering av behovet for utvidet telefontid for mindreårige innsatte. Dette gjelder særlig i forhold til behovet for å opprettholde kontakten med familien, men også i forhold til samtaler med venner som vurderes om positive for den innsatte.

Vi er imidlertid skeptiske til å tallfeste dette i forhold til antall og varighet (to samtaler à 20 minutters varighet per uke) i forskrifts form. Det vises

herunder til at erfaringen fra Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten er at innsatte ikke vil være i stand til fylle ringetiden i forhold til dette.

Praksis ved Ungdomsenheten har vært utvidet ringetid i forhold til minimumskrav i gjeldende regelverk, men at enheten har utvist fleksibilitet i forhold til antall samtaler og varighet. Det er imidlertid etablert rutiner for hvilke tider av døgnet det er gitt anledning til å foreta telefonsamtaler til familie og venner. Denne ordningen har fungert tilfredsstillende for både innsatte og enhet.

Ad pkt 4: Det vises under avsnittet ”Utelukkelse fra fellesskapet, telefonering og besøk – ungdomsenhetene”, at det forutsettes at utgifter i forbindelse med besøk, kan håndteres innenfor ungdomsenhetens eksisterende budsjetttrammer.

Dersom det legges opp til ett månedlig besøk av fire personer, og det forutsettes at rimeligste reisemåte sammenholdt med formålet er fly, kan dette medføre en betydelig merutgift for enheten når det er tale om fire innsatte.

Dersom det legges til grunn en billettpris på 2000,- pr person per besøk, ett besøk for en innsatt koste 8000,- per måned. Under henvisning til at Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten har fire plasser, vil den månedlige utgiften til besøk tilsvare 32000,-. Årsvirkningen, som må anses som et forsiktig estimat ettersom det også må forventes pårørende med lang og kostbar reise, blir dermed på 384000,- .

Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten forventer således at dette, dersom høringsforslaget tas inn i regelverket, blir hensyntatt i budsjettmessig sammenheng.

Vi har ikke merknader til øvrige deler av høringsutkastet.

Med hilsen

Harald Åsaune
fengselsleder

Per Omdal
ass. fengselsleder/
leder for Ungdomsenheten

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
201417878-15

Dato:
24.11.2014

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT TIL LOV OM STRAFFEGJENNOMFØRING OM MINDREÅRIGE INNSATTE

Det vises til høringsbrev datert 23.9.2014, hvor det blir bedt om uttalelse til forslag til endringer i forskrift til lov om straffegjennomføring m.v. om mindreårige innsatte og presisering av bestemmelsen om avbrudd ved gjennomføring av samfunnsstraff.

Utkastet har vært forelagt enhetene i region sørvest for uttalelse.

Regiondirektøren har følgende bemerkninger til utkastet:

Innledningsvis bemerker regiondirektøren at det er viktig at forskriften ivaretar mindreårige innsattes behov og tydeliggjør deres rettigheter ved varetekt og straffegjennomføring. Regiondirektøren slutter seg i hovedsak til forslagene til forskriftsendringer.

Til punkt 2.1 Ungdomsenheter og fengselsavdelinger som mottar mindreårige

Regiondirektøren støtter forslaget om en forskriftsbestemmelse om sammensetningen av bemanningen i ungdomsenhetene. Når det gjelder vanlige fengselsavdelinger som skal motta mindreårige, er det viktig å presisere plikten til å tilrettelegge straffegjennomføringen, undersøke innsattes konkrete behov og hvordan disse kan ivaretas best mulig, og at det tverretatlige teamet skal kontaktes for bistand ved tilretteleggingen. Her savnes imidlertid en nærmere presisering eller eksemplifisering av hva man regner som tilrettelegging, og nærmere bestemmelser om det tverretatlige teamets oppgaver når det gjelder bistand til andre fengsler, herunder hvorvidt det kun vil være tale om rådgivning. Når det forutsettes at alle utgiftsendringer skal håndteres innenfor henholdsvis fengslenes og ungdomsenhetens eksisterende budsjetttrammer, kan man se for seg faren for at budsjett vil kunne begrense både fengslenes tilrettelegging i de enkelte tilfellene, og prioritering, art og omfang av tverretatlig teams bistand til andre fengsler.

Til punkt 2.2 2.2 Reaksjon på brudd

Regiondirektøren støtter forslaget om å innta i forskriften bestemmelser om mindre inngripende reaksjoner ved brudd for innsatte under 18 år. Det fremgår imidlertid ikke av forslaget til forskrift § 3-39 a hva som skal være følgen av brudd på en betinget reaksjon jf. § 3-39 a, andre

ledd bokstav a, eller hva som kan være "konsekvenser av nye brudd" jf. bokstav b. Det er viktig at også følgene av brudd reguleres i forskriften, av hensyn til likebehandling, forutberegnelighet og konsekvens. Videre stiller regiondirektøren spørsmål ved om det kan være tilfeller der det av hensyn til ro, orden og sikkerhet i fengselet vurderes som utilstrekkelig med kun samtalebaserte reaksjoner på brudd. En mulighet vil her være å endre ordlyden i forskriften § 3-39 a fra "skal" til "bør". Det kan for eksempel tenkes ved gjentatte alvorlige brudd, der innsatte fortsetter sin atferd til tross for at innsatte tidligere flere ganger er møtt med de foreslåtte mildere reaksjonene.

Til punkt 2.3. Utelukkelse fra fellesskapet

Regiondirektøren støtter forslaget, og finner det positivt med en presisering av at tiltak som motvirker isolasjon særskilt skal prioriteres for de unge innsatte. Etter regiondirektørens vurdering kunne det være fornuftig med en ytterligere presisering av at de konkrete tiltakene som er tilbudt og iverksatt, f. eks utvidet adgang til lufting, fysisk aktivitet, sosialpedagogiske tiltak m.v. skal journalføres i Kompis, med angivelse av tiltakets art, omfang, og hyppighet.

Til punkt 2.4 Besøk

I forslaget til forskrift står det at det er kriminalomsorgen som avgjør, utfra barnets behov, hvor ofte besøk utover det månedlige skal innvilges, varigheten av besøket og hvor mange som skal delta. Her kunne det kanskje være naturlig med en henvisning til at det tverretatlige teamet kan bistå fengselet i vurderingen av barnets behov.

Det er positivt at forskriften bestemmer at kriminalomsorgen skal dekke kostnadene til reise og opphold ved besøk fra nær familie én gang per måned, da ungdomsenheten ofte vil ligge et stykke fra innsattes og familiens hjemsted.

Til punkt 2.5 Telefoning

Regiondirektøren er enig i forslaget om utvidet telefontid til nær familie ut fra den mindreåriges behov. Når det gjelder forslaget om at innsatte under 18 år skal ha rett til minst to telefonsamtaler hver uke av 20 minutters varighet per telefonsamtale til andre enn nær familie, mener regiondirektøren at dette ikke bør gjelde telefonsamtaler med "hvem som helst". Det er ikke nødvendigvis slik at alle i nettverket har en positiv relasjon til den unge innsatte. I verste fall kan enkelte antas å ha en negativ påvirkning eller relasjon til den unge. Det foreslås derfor å ta inn i forskriften en presisering og forutsetning om at den innsatte ønsker å ringe til antas å ha en positiv relasjon til innsatte e.l.

Til punkt 3 Presisering av bestemmelsen om avbrudd ved gjennomføring av samfunnsstraff

Regiondirektøren støtter forslaget om å presisere i forskriften § 5-3 at det bare er straffavbrudd etter § 57 som omfattes av tidsbegrensningen, for å unngå tolkningstvil. Videre kunne det være hensiktsmessig å kunne skille de ulike formene for straffavbrudd, og for eksempel kalle avbrudd etter § 58 tredje ledd og § 58 annet ledd for "stans" av straffegjennomføringen.

Med hilsen

Agnes Inderhaug
ass. regiondirektør

Tove Askeland Fosså
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
201417878-18

Dato:
27.11.2014

**REGION NORDS HØRINGSTILSVAR - HØRING OM FORSLAG TIL
ENDRINGER I FORSKRIFT TIL LOV OM STRAFFEGJENNOMFØRING
MV. OM MINDREÅRIGE INNSATTE OG PRESISERING AV
BESTEMMELSEN OM AVBRUDD VED GJENNOMFØRING AV
SAMFUNNSSTRAFF.**

Vi viser til Kriminalomsorgsdirektoratets høringsbrev av 23.09.2014.

Kriminalomsorgen region nord har sendt ovennevnte brev og høringsnotat med vedlegg til alle våre enheter. Ingen av våre enheter har imidlertid funnet grunn til å kommentere høringsnotatet.

Kriminalomsorgen region nord har følgende merkander til høringsnotatet:

Generelt er det svært positivt med særskilte bestemmelser i forskrift for denne gruppen innsatte. Dette for å sikre at barn blir ivaretatt på en adekvat måte ut i fra sine behov.

Punkt 2. Mindreårige innsatte. Kriminalomsorgen region nord har ingen merkander til de nye bestemmelsenes innhold eller ordlyden i forslag til forskriftsendringer til lov om straffegjennomføring.

Punkt 3. Presisering av bestemmelsen om avbrudd ved gjennomføring av samfunnsstraff. Kriminalomsorgen region nord har ingen kommentarer til ordlyden i foreslått endring av § 5-3 i forskriften til lov om straffegjennomføring, men er enig i at det innholdsmessig er positivt med en presisering som vil avhjelpe feiltoking av bestemmelsen.

Punkt 4. Administrative og økonomiske konsekvenser. Kriminalomsorgen region nord har ingen merkander til dette punktet.

Punkt 5. Forslag til forskriftsendringer. Kriminalomsorgen region nord vil kommentere forslag til endringer i forskrift av 19. mars 2010 nr. 408 om innkalling og utsettelse ved fullbyrding av straff og ny § 3 annet ledd. I bestemmelsens andre punktum står det at "Er domfelte under 18 år skal det ikke gå mer enn 60 dager fra kriminalomsorgen mottar fullbyrdelsesordre til domfelte påbegynner fullbyrding av straffen, med mindre domfelte er under opplæring eller i et annet opplegg som er av vesentlig betydning for den unges rehabilitering." Det fremstår som uklart hvordan denne bestemmelsen skal vurderes og hvilken betydning den har sett i sammenheng med reglene om soningsutsettelse. Det anføres at de forhold som skal vurderes her, ofte er de

samme forhold som har betydning i en vurdering om soningsutsettelse. Kriminalomsorgen region nord anbefaler at bestemmelsen justeres og på den måten presiserer forholdet til reglene om soningsutsettelse.

Kriminalomsorgen region nord

Torill Holsvik Høyem
ass.regiondirektør

Tonje Gundersen
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
201417878-20

Dato:
02.12.2014

SVAR PÅ HØRING OM FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT TIL LOV OM STRAFFEGJENNOMFØRING OM MINDREÅRIGE INNSATTE - REGIONKONTOR ØST

Vi viser til brev av 23.09.14 vedrørende høring om forslag til endringer i forskrift til lov om straffegjennomføring om mindreårige innsatte og presisering av bestemmelsen om avbrudd ved gjennomføring av samfunnsstraff.

Kriminalomsorgen region øst har sendt høringsbrevet til alle enhetene i regionen med anmodning om å komme med synspunkter til høringsnotatet. Vi har fått svar fra følgende:

- Hedmark og Oppland friomsorgskontor
- Hedmark fengsel
- Ullersmo fengsel
- Kongsvinger fengsel

Uttalelsene følger vedlagt.

Vi har følgende kommentarer til innholdet i høringsnotatet:

2.1. Ungdomsenheter og fengselsavdelinger som mottar mindreårige

I henhold til departementets presiseringer av den foreslåtte forskrift § 3-1, følger det at det i noen tilfeller vil være aktuelt at den mindreårige ikke innsettes i ungdomsenhet, men i en vanlig fengselsavdeling. Det sies ikke noe om bakgrunnen for at disse mindreårige skal innsettes i vanlig fengselsavdeling. Er det forhold ved de mindreårige som tilsier dette? Dersom det er sikkerhetsmessige aspekter som begrunner en innsettelse av en mindreårig i fengsel, vil dette etter vår erfaring kunne få betydelige økonomiske konsekvenser for mottagende fengsel. Fengslet vil måtte tilrettelegge spesielt for den mindreårige for å ivareta dennes behov så langt det er mulig, og det vil kunne få betydning for sikkerheten ved fengslet ved at (flere) ansatte må bistå i dette arbeidet.

Vårt syn er for øvrig at ungdomsenhetene bør utformes og dimensjoneres slik at de kan motta alle mindreårige, i alle fall med tilpassede avdelinger for mindreårige med særskilte behov og for mindreårige hvor det må tas spesielle sikkerhetsmessige forholdsregler.

Vi stiller også spørsmål ved om det er heldig og sikkerhetsmessig forsvarlig at mindreårige gutter og jenter soner sammen på ungdomsenhetene. Det er kjent for kriminalomsorgen at det er uheldig at kvinner soner i samme fengsler som menn. Vi viser her til strategiplanen til det nyopprettede Kriminalomsorgsdirektoratet, hvor det slås fast at ordningen med felles soning må opphøre. *"Kvinner skal som hovedregel gjennomføre straff i egne fengsler. Dersom kvinner skal gjennomføre straff i fengsler med mannlige innsatte, skal det skje i særskilte skjermede avdelinger med tilrettelagt bygningsmasse og tilbud."* Regionkontor øst kan ikke se annet enn at dette gjør seg særskilt gjeldende for mindreårige. Dersom mindreårige jenter plasseres sammen med mindreårige gutter er det spesielt viktig at det er oppmerksomhet rundt hvilke utfordringer dette kan innebære, og at det sikres at ingen av barna utsettes for uønskede hendelser. Erfaringsmessig har flere av disse barna opplevd overgrep og omsorgssvikt i oppveksten, samtidig som de samme barna kan ha utsatt andre for alvorlige seksuallovbrudd. Dette gjør de spesielt utsatt og sårbar.

Det følger av forslag til forskrift § 3-1 a siste ledd siste punktum at verge skal informeres om alle handlinger og avgjørelser av betydning for innsatte. Vi ber om en presisering i retningslinjene om hva slags handlinger og avgjørelser det her er snakk om.

I henhold til departementets presiseringer av den foreslåtte forskrift § 3-1, følger det at det tverrfaglige teamet som er etablert ved ungdomsenheten i Bergen, skal kontaktes for bistand og tilrettelegging. I likhet med Hedmark fengsel viser vi til at det for mange fengsler vil være naturlig å samarbeide med ungdomsenheter som ligger geografisk nærmere, og at teamet ved nærmeste ungdomsenhet skal kontaktes for bistand og tilrettelegging. Dette fordrer muligens at ungdomsenheten til enhver tid til å yte denne bistanden?

Det følger av forslag til forskrift § 3-1 a annet ledd siste punktum at tverretatlig team skal kontaktes for å bistå med tilretteleggingen. Det fremstår noe uklart hva tverretatlig team er, er det de som jobber ved ungdomsenheten(e)? Det kan eventuelt presiseres.

Vi stiller spørsmål ved om barnevernets og evt. andre offentlige organers rolle under straffegjennomføringen bør nevnes eksplisitt. Barnevernets ansvar for barnet, jfr. barnevernloven § 1-1 faller ikke bort selv om barnet blir involvert i en (alvorlig) straffesak. I hvilken grad skal barnevernet involveres og underrettes om avgjørelser under straffegjennomføringen og hvilken myndighet har barnevernet? Det bør vises til relevante bestemmelser i barnevernloven, og for øvrig gis noen føringer i regelverket vedrørende dette.

2.2. Reaksjon på brudd

Regionkontor øst stiller seg bak forslaget om tilpassede regler for reaksjon ved brudd på gjennomføring av fengselsstraff.

Vi er enig i at reaksjonen tap av dagpenger må ha en sammenheng med bruddet, f. eks at barnet ikke vil delta i undervisning/skole, sysselsetting etc.

Vedrørende tap av begunstigelse, mener vi at dette kan skje i form av tap av opparbeidede goder (positiv forsterkning/forsterkning av positiv atferd). En positiv utvikling med oppfølging av konkrete definerte mål kan medføre **økte privilegier/goder**, mens en negativ atferd kan tilsvarende medføre at privilegier/goder fratras. Krevs en særlig bevissthet rundt anvendelsen/metoden, er dette gjennomførbart i alle fengsler?

Ullersmo fengsel mener bortfall av muligheten til å ilegge reaksjoner i medhold av annet og fjerde ledd annet og tredje ledd, etter deres erfaring, fremstår som en uheldig løsning. De ønsker isteden at det i retningslinjene skal fremgå at reaksjoner i medhold av annet og fjerde ledd annet og tredje punktum kan ilegges, men først etter at reaksjoner som er nevnt i forslaget er forsøkt. Med andre ord at terskelen for å ilegge "tradisjonelle" reaksjoner skal være høyere, men til stede.

Regionalt nivå forstår fengslets synspunkt, men vi er opptatt av at eventuelle tradisjonelle reaksjoner må benyttes svært unntaksvis.

Muligens bør det være mulighet for tap av adgangen til permisjon, men for et mye korter tidsrom enn dagens § 40 e, som er på inntil fire måneder. Viktig at det også her er en logisk sammenheng mellom bruddet og reaksjonen, og at barnet gjøres kjent med dette.

Vi er videre noe usikker på hvilken reaksjon det siktes til i § 3-39 a bokstav a) når det vises til "betinget reaksjon". Dette bør klargjøres nærmere.

Vi understreker at det bør være krav til hurtig behandling av reaksjonssaker for mindreårige. For at reaksjonen skal ha noen effekt og være forståelig for barnet er det av avgjørende betydning at reaksjonen iverksettes kort tid etter den uønskede hendelsen. Det er derfor viktig at det settes korte frister for når en eventuell reaksjon må iverksettes innen, og at dette også gjøres gjeldene i forhold til klageinstansen, dersom vedtaket påklages (frist for behandling).

Herunder bør det vurderes å ta inn i en presisering i retningslinjene vedrørende muligheten for ettergivelse av reaksjonen der det har gått lang tid, og muligheten for å vurdere omgjøring til betinget reaksjon med et kortere tidsaspekt (fra ilagt til iverksatt reaksjon) enn 3 måneder, slik det følger av gjeldende retningslinjer.

Vi mener videre at personene som skal fatte vedtak om ileggelse av reaksjon bør inneha kompetanse på barn og barns utvikling/adferd eller at personer som innehar en slik kompetanse høres i forbindelse med utmålingen. I fengsler som innehar slike tjenester kan helse/psykologtjenesten høres på generelt grunnlag og gi generell råd.

Vi mener også det bør undersøkes å presisere retningslinjene for gjentakelse; skal dette få betydning i forhold til valg av reaksjon/reaksjonens omfang/lengde for den mindreårige?

2.2. Utelukkelse fra fellesskapet

Vi ønsker en presisering av hva "skjermingsøyemed" betyr. Er dette ment i tilfellene det er nødvendig å skjerme den mindreårige fra øvrige innsatte og/eller det der er nødvendig å skjerme andre innsatte fra den mindreårige?

For å sikre at utelukkelse/skjerming benyttes i minst mulig omfang ovenfor mindreårige mener vi det bør fastsettes svært korte frister for når en slik skjerming/utelukkelse skal vurderes på nytt og for når overordnet nivå skal involveres/orienteres. Dette vil etter vår erfaring også bidra til å sikre en høyere grad av bevissthet rundt tiltakets skadevirkninger og sikre en kontinuerlig vurdering av mulige alternativer til utelukkelsen. Det bør videre stilles strenge krav til journalføring og dokumentasjon i disse sakene.

Den mindreårige kan utelukkes dersom "byggnings- eller bemanningsmessige forhold gjør det strengt nødvendig". Til dette ønsker vi å bemerke at muligheten til å utelukke på denne bakgrunn i straffegjennomføringsloven § 37 åttende ledd, (etter tilbakemelding fra KSF i 2012) uansett skal praktiseres svært snevert. Vi har forstått at denne hjemmelen bare brukes hvis det foreligger ekstraordinære forhold, og at det uansett er ikke anledning til å utelukke innsatte over lenger tid på grunn av at det er vanskelig å finne plass i fellesskapsavdeling. Hjemmelen kan bare brukes i et par dager i påvente av forestående plassering i fellesskapsavdeling. Det stilles derfor spørsmål om dette bør presiseres i straffegjennomføringsloven § 37 åttende ledd og hensiktmessigheten av regelen i forhold til mindreårige dersom dette for disse skal anvendes enda snevrere.

Vi tiltrer at de mindreårige når de er utelukket fra fellesskapet skal gis prioritet til utvidet adgang til lufting, samvær med tilsatte og besøkspersoner, fysisk aktivitet, sosialpedagogiske- og andre forebyggende tiltak. Vi mener imidlertid at dette bør formuleres mer i retning av at de mindreårige har krav/rett til dette, slik at det ikke kan "prioriteres bort". Vi er dessuten usikker

på hva det betyr at de mindreårige skal "gis prioritet". Går det på bekostning av andre oppgaver eller innsatte i fengslet?

I henhold til departementets presiseringer av den foreslåtte forskrift § 3-35 fremgår det at mindreårige ved utelukkelse skal prioriteres for mer samvær med besøkspersoner, og at det med besøkspersoner menes personer fra visitortjeneste, prest eller lignende, men ikke ordinært besøk fra venner og familie. Dette siste forstår vi ikke; hvorfor ikke prioritert besøk av familie og venner? Vi antar at dette kan være svært viktige personer for den mindreårige å få besøk av, forutsatt at dette vurderes som sikkerhetsmessig forsvarlig.

2.4. Besøk

Region øst tiltrer forslaget om hyppige og lengre besøk fra familie. Vi er enig med Ullersmo fengsel i at det bør tilstredes å tilrettelegge for besøk til mindreårige så hyppig som mulig, og helst en gang i uken om det er mulig for de besøkende.

Vi mener også det er viktig at det tas høyde for at også andre familiemedlemmer (enn foreldre, søsken og besteforeldre) og andre personer den mindreårige har tilknytning til, herunder venner og andre omsorgspersoner, gis samme mulighet for å besøke.

Det fremgår at utgiftene til et visst antall av besøkene vil bli dekket av kriminalomsorgen. Hvem dekker dette? Dekkes både utenlands- og innenlandsreiser? Det ønskes en presisering av om dette kan stykkes opp. Dersom den mindreårige for eksempel har én aktuell besøksperson, kan denne da får dekket utgiftene til hyppigere besøk?

Vi bemerker for øvrig at dersom kriminalomsorgen blir pålagt å dekke utgiftene til besøk vil dette kreve tilførsel av ressurser.

2.5 Telefonering

Vi er enig i at mindreårige skal innvilges utvidet mulighet til telefonering. Før øvrig viser vi til den vedlagte uttalelsen fra Ullersmo fengsel som vi tiltrer: *"En minimumsregel kan være fornuftig for å markere at mindreårige innsatte skal prioriteres m.h.t. telefonering. En bør imidlertid her vurdere om det er snakk om to samtaler av 20 minutters varighet, eller om de (til sammen) 40 minuttene kan fordeles ut over flere samtaler i løpet av uken, jf. § 3-29 annet ledd hvor øvrige innsatte har til sammen 20 minutter ringetid i uken, som kan fordeles ut over flere samtaler. Videre bør det presiseres hvor mye av ringetiden som kun skal benyttes til nær familie, da det antas at de unge innsatte også ønsker å ringe personer utenfor nær familie, f.eks. venner. Fengselet er positive til at mindreårige innsatte skal ha krav på lengre telefontid til nær familie. Hva som menes med nær familie antas å være samme vurdering som i forskriftens til ny § 3-28 a, annet ledd. Tatt i betraktning at det antas at flere av ungdommene lever i midlertidige hjem/hos fosterforeldre, og har midlertidige kontaktpersoner og lignende, antas det at slike personer inngår i betegnelse nær familie, jf. forskriftens 2. ledd; "..eller personer som den innsatte har særlig tilknytning til anses som nær familie."*

Avsluttende kommentarer

"Informasjon til mindreårige", både ved innkalling og ved innsettelse i varetekt, skal gis på et språk innsatte forstår. Det skal utarbeides informasjonsmaterieell på ulike språk i denne forbindelse. Det antas at dette gjøres sentralt, av KDI. Det er for øvrig viktig at hensynet til språkutfordringer den mindreårige måtte ha også ivaretas under selve straffegjennomføringen.

Vi forstår det slik at fengslene hvor mindreårige skal gjennomføre straff, når det ikke er aktuelt med plassering i ungdomsenhet, ikke vil få tilført økte midler i denne sammenheng. Region øst er kritisk til dette. Vi viser til at det i noen saker vil være kostnadskrevende og ivareta mindreårige og samtidig sikkerheten ved fengslet og de øvrige innsatte ved fengslet samtidig.

Til slutt viser vi til høringsuttalelsen fra Hedmark og Oppland friomsorgskontor, hvor det spørres om barnets beste er ivaretatt i samfunnsstraffen på lik linje med nåværende fokus på mindreårige innsatte. Det vises til den vedlagte høringsuttalelsen.

Med hilsen

Brit Kari Kirkeeide
fung. ass. regiondirektør

Monica Slaatsveen
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Hedmark fengsel

Kriminalomsorgen Region Øst

Deres ref:

Vår ref:
201417878-13

Dato:
12.11.2014

SVAR FRA HEDMARK FENGSEL PÅ HØRING – FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT TIL LOV OM STRAFFEGJENNOMFØRING MV OM MINDREÅRIGE INNSATTE.

Viser til brev av 29.09.14 fra region øst angående overnevnte høring.

Hedmark fengsel mener det er positivt at det kommer egne presiseringer/endringer for innsatte under 18 år.

2.1 Ungdomsenheter og fengselsavdelinger som mottar mindreårige.

Hedmark fengsel ser det som positivt at ungdomsenheten blir tverrfaglig bemannet.

I andre avsnitt står det at ungdomsenheten i Bergen skal kontaktes for best tilrettelagt straffegjennomføring. Det skal nå etableres en ungdomsenhet på østlandet, det vil være mer naturlig for oss å samarbeide med de etter oppstart. Det kommer kanskje også på sikt flere ungdomsenheter. Regner med at den nye teksten i straffegjennomføringsloven vil stå i lang tid fremover, teksten vil derfor bli feil etter at ungdomsenheten på østlandet åpnes. **Forslag til ny tekst: Det tverretatlige teamet ved nærmeste ungdomsenhet skal kontaktes for bistand ved tilretteleggingen.**

Ellers enig i høringstekst.

2.2 Reaksjon på brudd.

Hedmark fengsel stiller seg bak høringsforslag.

Det er viktig at det stilles krav om at enhetene har et minimum av samtalebaserte program. KRUS må øke kapasitet på opplæring for de programmene som må være på plass.

2.3 Utelukkelse fra felleskap.

Denne gruppen kan være utfordrende i væremåte. De har lite erfaring med kriminalomsorgen og livet generelt. Mange kompenserer dette med en være- og talemåte som skal dekke over deres manglende erfaring og usikkerhet.

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenteret
Postboks 694
4305 Sandnes

Besøksadresse:
Linjev 50

Telefon: 62 57 44 50
Telefaks: 62 57 44 51
Org.nr: 974 718 677

Saksbehandler:
Geir Skundberg

E-post: postmottak-
8250@kriminalomsorg.no

Det er derfor viktig at utelukkelse kombineres med mye ”positivt” samvær og veiledning.

Hedmark fengsel stiller seg bak høringsforslag.

2.4. Besøk.

Fasiliteter for besøk er veldig forskjellig i kriminalomsorgens enheter, fra besøkshus til besøksrom. Hedmark fengsel har ved sine 3 avdelinger kun besøksrom. Skal vi kunne ha tilbud om besøk utover timer må vi bygge besøkshus/leilighet, det finnes ikke planer for dette i nærmeste fremtid. Det kan derfor være en fordel at de enheter som har et slikt tilbud blir foretrukket for unge innsatte. Vi er helt enig i at det er viktig at innsatte under 18 år kan opprettholde kontakten med nær familie.

Hedmark fengsel stiller seg ikke bak forslaget om at kriminalomsorgen skal dekke reise- og oppholdskostnader for nær familie i alle enheter. Vi ser heller at det er mer hensiktsmessig at denne gruppen prioriteres for plass i enhet nærmest sin familie. Vi ser at det kan være hensiktsmessig at vi dekke når det gjelder ungdomsenhetene. Det vil være få av de og det blir fort lang reisevei for besøk.

2.5 Telefonering.

Hedmark fengsel stiller seg bak høringsforslag.

3.0 Presisering av bestemmelsen om avbrudd ved gjennomføring av samfunnsstraff.

Hedmark fengsel stiller seg bak høringsforslag.

4.0 Administrative og økonomiske konsekvenser.

Alle forslag til forskriftsendringer om utelukkelse fra felleskap, telefonering og besøk skal håndteres innenfor enhetens budsjettammer. Om Hedmark fengsel skal kunne gjennomføre besøk i besøksleilighet/hus, ha tilbud om overnevndte program, dekke reise- og opphold for nær familie kreves det økte rammer.

Geir Bakkestuen
Fung. fengselsleder

Geir Skundberg
Fengselsinspektør

Kriminalomsorgen
Ullersmo fengsel

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor

U.off § 13 offl.

Deres ref:

Vår ref:
201417878-14

Dato:
19.11.2014

HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT TIL LOV OM STRAFFEGJENNOMFØRING OM MINDREÅRIGE INNSATTE

Ullersmo fengsel viser til oversendelse fra region øst av 29.09.14 hvor høringsbrevet fra Justis- og beredskapsdepartementet vedrørende forslag til endringer i forskrift til lov om straffegjennomføring om mindreårige innsatte oversendes for uttalelse. Fristen for oversendelse til region øst ble satt til 15. november. Fengselet viser imidlertid til samtale med rådgiver Slaatsveen den 14.11.14 hvor det ble gitt dispensasjon til å sende inn kommentarer i løpet av uke 47.

Ullersmo fengsel vil i det følgende kommentere forslagene under høringsnotatets punkt 2, da dette per d.d. anses å være av størst betydning for fengselet. Kommentarene til punktene nedenfor må ses i sammenheng med høringsnotatets punkt 5 hvor forslagene til endring av forskriftsteksten fremkommer.

Punkt 2.1 Ungdomsenheter og fengselsavdelinger som mottar mindreårige

Ullersmo fengsel vil presisere at vi er positive til egne ungdomsenheter og -fengsler og at en må tilstrebe at mindreårige ikke skal sone ved høysikkerhetsfengsel, spesielt ved de store fengslene slik som Ullersmo. Det vises til at det anses svært vanskelig å følge opp denne gruppens behov i Ullersmo fengsel. Dette grunnet både infrastruktur, øvrig innsattgruppe, nåværende tilbud under soningen og bemanningssituasjonen.

Punkt 2.2 Reaksjon på brudd

Det foreslås at reaksjonene i § 40 annet og fjerde ledd annet og tredje pkt ikke kan brukes overfor innsatte under 18 år, men at disse innsatte skal møtes med samtalebaserte programmer som står i sammenheng med bruddet, gis betinget reaksjon med vilkår om oppfølgingssamtale, skriftlig irettesettelse i kombinasjon med samtale om bruddet/konsekvenser av eventuelle nye brudd eller delvis tap av dagpenger for en tidsbegrenset periode på inntil 7 dager.

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4305 Sandnes

Besøksadresse:
Ullersmovn 5

Telefon: 63 92 73 00
Telefaks: 63 92 73 01
Org.nr: 974 706 806

Saksbehandler:
Elin Rike Johansen

E-post: postmottak.ullersmo-
fengsel@kriminalomsorg.no

Reaksjon etter § 40 er ment å ha en preventiv effekt, d.v.s. at de er ment å hindre nye brudd i fremtiden. Ullersmo fengsel ser den ideelle tanken med å fjerne adgangen til å benytte disse for innsatte under 18 år, men vi er usikker på om endringen vil treffe riktig. En viser til at de få mindreårige som overføres Ullersmo fengsel antas å være over snittet krevende adferdsmessig sammenliknet med hva som nok er gjeldende for andre mindreårige. Disiplinærreaksjon utmåles for en lang rekke ulike brudd på gjeldende regelverk, både alvorlige og mindre alvorlige, forsettlig og uaktsomme, og den utmålte reaksjon skal gjenspeile alvorligheten av bruddet. Ved et meget alvorlig - og forsettlig - brudd etter de nye reglene for unge innsatte, vil det være vanskelig å reagere proporsjonalt med bruddet på en måte som gjenspeiler dets alvorlighet. For eksempel synes det ikke proporsjonalt eller strengt nok å gi delvis tap av dagpenger for en periode på opp til syv dager for f.eks. gjentatte tilfeller av ordrenekt og/eller bruk av vold, som er svært alvorlige og ikke uvanlige typer brudd for unge innsatte. De endringer som er foreslått oppleves som svært begrensende hva gjelder fengselets muligheter til å forebygge og imøtegå nettopp slik alvorlig og grov uønsket adferd.

Samtalebaserte programmer forutsetter en viss motivasjon for at det skal ha noen effekt og det vil lett kunne oppfattes - som russamtalen gjør av mange innsatte per i dag - som en "snarvei" ut etter et brudd, uten at man trenger å bekymre seg for andre konsekvenser. Dette kan redusere respekten for å overholde regler, og gi lav terskel for nye brudd. Ullersmo er imidlertid positive til slike korrigerende samtaler og program, men de bør gjennomføres under andre omstendigheter og forutsetninger enn det som her foreslås. Overgangen til tilværelsen over 18 år, når de kan ilegges disiplinærreaksjoner i samsvar med straffegjennomføringsreglene, vil også kunne bli voldsom m.t.p. utmåling av reaksjoner etter ulike typer brudd.

Ullersmo fengsel ser at det er et behov for å i noen grad endre reaksjonsformene og/eller lengden som utmåles i forhold til disiplinærbrudd begått av mindreårige, men ser da heller at en benytter muligheten til å redusere utmålingen og da i kombinasjon med samtalebasert oppfølging av innsatte. Bortfall av mulighetene til å benytte seg av reaksjoner i § 40 annet og fjerde ledd annet og tredje punktum anser en som en uheldig løsning. Man ser heller at det gis retningslinjer på at andre reaksjoner, som samtaler og lignende skal ilegges før reaksjoner etter § 40 annet og fjerde ledd annet og tredje punktum blir benyttet. Altså en høyere terskel, og da gjerne gjentatte brudd for å ilegge "tradisjonelle" reaksjoner.

Punkt 2.3 Utelukkelse fra fellesskapet

De foreslåtte endringene innsnevrer hjemlene for bruk av utelukkelse fra fellesskapet i forebyggende øyemed for innsatte under 18 år; slik utelukkelse kan etter forslaget bare benyttes i

- skjermingsøyemed
- dersom bygnings- eller bemanningsmessige forhold gjør det strengt nødvendig, eller
- dersom innsatte selv ønsker det og det anses strengt nødvendig

Med skjermingsøyemed forstår en i utgangspunktet tilfeller hvor det er fare for negativ påvirkning fra den øvrige fangebefolkningen, og derfor behov for å skjerme den innsatte fra disse. Det er imidlertid uklart ut fra forslaget hvorvidt dette også er ment å omfatte tilfeller hvor det er behov for å skjerme den mindreårige innsatte fra øvrige innsatte av hensyn til dem, d.v.s. at han/hun utgjør en fare for sine omgivelser på en eller annen måte. Dette bør presiseres nærmere.

Vedrørende vilkåret for å utelukke etter bygnings- eller bemanningsmessige forhold fordrer at det er strengt nødvendig. Dette er en skjerping av tilsvarende bestemmelse som gjelder i dagens regelverk og hensikten er å markere at det skal være en høyere terskel for utelukkelse av unge innsatte i slike tilfeller. En ser imidlertid at det kan være vanskelig å i praksis trekke grensen

mellom nødvendig og strengt nødvendig når behovet først melder seg for å bruke denne bestemmelsen. Dette bør presiseres nærmere i retningslinjer for at det ikke kun skal bli en symbolsk bestemmelse.

Vedrørende det tredje alternativet for utelukkelse hvor innsatte selv ønsker det og det anses strengt nødvendig er det altså ikke tilstrekkelig kun at den innsatte selv ønsker det, men kriminalomsorgen må i tillegg mene at det er strengt nødvendig. Dette gir anvisning på en meget streng vurdering, noe som kan få uheldige konsekvenser. Unge innsatte bør selvfølgelig i mindre grad enn voksne selv velge å isolere seg, men forslaget ser ut til å frata den innsatte nærmest enhver form for medbestemmelse på dette punkt. Å oppleve å ikke bli hørt i noe som for mange oppleves å være et sentralt behov, kan virke negativt for den innsatte.

Punkt 2.4 Besøk

Forslaget innebærer at

- innsatte under 18 år kan motta besøk av nær familie som tar opphold i nær tilknytning til fengselet for inntil tre dager av gangen dersom det er sikkerhetsmessig forsvarlig
- mindreårige skal ha rett til å motta besøk minst én gang i måneden - og hyppigere besøk skal alltid vurderes

Hyppige og lengre besøk fra positive omsorgspersoner og annen nær familie må anses utelukkende positivt for unge innsatte, og det bør tilstrebes å tilrettelegge for besøk til mindreårige så hyppig som mulig, og da helst en gang i uken dersom dette er mulig for de besøkende.

Punkt 2.5 Telefonering

Departementet ønsker å markere at utvidet telefontid for innsatte under 18 år skal være en hovedregel, og foreslår en bestemmelse hvor "barnets beste" eller "den mindreåriges behov" vil være bestemmende for hvor lenge og ofte den mindreårige skal gis anledning til å telefonere. Det foreslås videre en minimumsregel om at innsatte under 18 år skal ha rett til minst to telefonsamtaler pr. uke à 20 minutters varighet pr. samtale.

En minimumsregel kan være fornuftig for å markere at mindreårige innsatte skal prioriteres m.h.t. telefonering. En bør imidlertid her vurdere om det er snakk om to samtaler av 20 minutters varighet, eller om de (til sammen) 40 minuttene kan fordeles ut over flere samtaler i løpet av uken, jf. § 3-29 annet ledd hvor øvrige innsatte har til sammen 20 minutter ringetid i uken, som kan fordeles ut over flere samtaler. Videre bør det presiseres hvor mye av ringetiden som kun skal benyttes til nær familie, da det antas at de unge innsatte også ønsker å ringe personer utenfor nær familie, f.eks. venner. Fengselet er positive til at mindreårige innsatte skal ha krav på lengre telefontid til nær familie. Hva som menes med nær familie antas å være samme vurdering som i forskriftens til ny § 3-28 a, annet ledd. Tatt i betraktning at det antas at flere av ungdommene lever i midlertidige hjem/hos fosterforeldre, og har midlertidige kontaktpersoner og lignende, antas det at slike personer inngår i betegnelse *nær familie*, jf. forskriftens 2. ledd; "*..eller personer som den innsatte har særlig tilknytning til anses som nær familie.*".

Med hilsen

Bernt Nordhaug
Fung. fengselsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Kongsvinger fengsel

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor Monica Slaatsveen

U.off § 14 offl.

Deres ref:

Vår ref:
201417878-19

Dato:
28.11.2014

FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT TIL LOV OM STRAFFEGJENNOMFØRING OM MINDREÅRIGE INNSATTE - TIL UTTALELSE

Vi ser ikke behov for å gi innspill til endringsforslagene.

Samtidig ønsker vi å gi uttrykk for at der kan være behov for et rundskriv om samarbeid mellom barnets hjemlige barneverntjeneste, fengslenes stedlige kommunale barneverntjenester, Barne- ungdoms- og familieetatens ulike nivåer og kriminalomsorgen - for innsatte som omfattes av lov om barneverntjenester. I et slikt rundskriv kunne det også vært hensiktsmessig å presisere fylkesmannens rolle - og om der er andre myndigheter enn de vi forholder oss til i dag som skal ha rett/plikt til å føre tilsyn med denne gruppen.

Vi tenker også at en presisering av foreldres partsrettigheter kan være hensiktsmessig.

Med hilsen

Arnvid Solnørdal Sandvik
Rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Postadresse:
Postboks 694
4305 Sandnes

Besøksadresse:
Vardåsvn. 190

Telefon: 62 88 84 50
Telefaks: 62 88 84 60
Org.nr: 974 718 618

Saksbehandler:
Arnvid Sandvik
E-post: postmottak-
8226@kriminalomsorg.no

Kriminalomsorgen region øst

Kriminalomsorgen
Hedmark og Oppland friomsorgskontor

Kriminalomsorgen region øst - regionkontor Monica Slaatsveen

Deres ref:

Vår ref:
201417878-10

Dato:
31.10.2014

HØRINGSUTTALELSE - FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT TIL LOV OM STRAFFEGJENNOMFØRING OM MINDREÅRIGE INNSATTE OG PRESISERING AV BESTEMMELSEN OM AVBRUDD VED GJENNOMFØRING AV SAMFUNNSSTRAFF

Friomsorgen i Hedmark og Oppland ønsker med dette å bringe frem det manglende barneperspektivet i forskrift og retningslinjer til lov om straffegjennomføring kap 5 om samfunnsstraffen. I løpet av 2014 har kriminalomsorgen innført barneansvarlig i hver enhet, hvor FNs barnekonvensjon står sentralt, gjeldende høringsuttalelse om mindreårige innsatte og høringsuttalelse om utarbeiding av personundersøkelser for mindreårige i forbindelse med Ungdomsstraff.

Barn og straff er et viktig tema og samfunnsstraffen er en betydningsfull straffereaksjon for nettopp mindreårige domfelte. Likevel er barneperspektivet ikke sett hen til i forskrift og retningslinjer. Friomsorgen i Hedmark og Oppland mener det er viktig at vi spør oss om barnets beste er ivaretatt i samfunnsstraffen på lik linje med nåværende fokus på mindreårige innsatte.

Mindreårige domfelte kan ofte være plassert i barneverninstitusjoner gjennom hele samfunnsstraffens gjennomføringstid. Barna kan ha lange dommer og friomsorgens erfaring er at de opplever behandlingsinstitusjonsoppholdet som krevende å stå i, samtidig som de skal utføre et ikke ubetydelig antall timer samfunnsstraff. I slike tilfeller kan barnets beste fravike fra lovens intensjon om at barn skal bli ivaretatt på en adekvat måte ut fra sine behov. Barnets beste bør vurderes inntatt og være omtalt i Forskrift til lov om straffegjennomføring kap 5.

Med hilsen

Elisabeth Hopteigen
fung. friomsorgsleder

Elisabeth Anseth
saksbehandler

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentcenter,
Postboks 694
4305 Sandnes

Besøkadresse:
Falsensgt.12
2317 Hamar

Telefon: 62 02 25 00
Telefaks: 62 52 67 43
Org.nr: 973874942

Saksbehandler:
Elisabeth Årnes Anseth

Kriminalomsorgen
Telemark fengsel
Skien avdeling

Kriminalomsorgen region sør - regionkontor

U.off § 13 offl.

Deres ref:

Vår ref:
201417878-11

Dato:
04.11.2014

HØRINGSUTTALELSE FRA TELEMARK FENGSEL I FORBINDELSE MED FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT TIL LOV OM STRAFFEGJENNOMFØRING I FORHOLD TIL MINDREÅRIGE INNSATTE

Det vises til skriv fra kriminalomsorgen region sør av 29.9.14 der lokalt nivå gis mulighet til å komme med merknader til endringsforslagene.

Telemark fengsel har bare noen få kommentarer og spørsmål. Det er mye fornuftig i det som er fremlagt.

Med utgangspunkt i vårt fengsel så forutsettes det at det kun helt unntaksvis vil bli plassert barn her og at oppholdet i såfall blir av meget begrenset varighet. Under andre forutsetninger ville vi kommentert høringsbrevet på en litt annen måte da vi ikke ville hatt bemanningsmessige- eller økonomiske ressurser til å håndtere mange barn over lang tid ut i fra de krav det stiller til fengslet.

Reaksjon på brudd

Det virker fornuftig i første rekke å forsøke å møte brudd med samtalebaserte program. Samtidig bør det sikres at vi ikke står handlingslammede de få gangene vi kommer opp i situasjoner med unge personer som gang etter gang utnytter at disiplinærbrudd ikke får konsekvenser pga deres unge alder.

Det omtales betinget reaksjon. Er det da snakk om betinget reaksjon i forhold til delvis tap av dagpenger, eller også annet? Det er i hvert fall viktig å ta høyde for at det vil kunne komme nye brudd i prøvetiden, så ved illeggelse av betinget reaksjon så bør man ikke være i tvil om at det faktisk er greit å gjennomføre en reaksjon i likhet med den som ble ilagt som betinget. Hvis dette unge mennesket eksempelvis er ilagt en betinget reaksjon på delvis tap av dagpenger i syv dager og vedkommende begår et nytt brudd i prøvetiden, hva gjør man da? Da skal det jo illegges ny felles reaksjon for det opprinnelige og det nye forholdet. Det er da få alternative reaksjoner å spille på for å få gjenspeilet at det er snakk om større brudd enn ved den første betingede illeggelsen.

Region sør

Postadresse:
Dokumentsenter,
Postboks 694
4305 Sandnes

Besøkadresse:
Rødmyrlia 43, 3740
Skien

Telefon: 33207600
Telefaks: 35531331
Org.nr: 911 830 868

Saksbehandler:
Merete Paus

E-post: postmottak.telemark-
fengsel@kriminalomsorg.no

Utelukkelse fra fellesskapet

Hva menes med "skjermingsøyemed"? Skjerme den unge innsatte fra andre, eller skjerme andre fra vedkommende? Begge deler kan bli like aktuelt.

Det er i denne sammenheng i hvert fall viktig at vi har sikkerhetsmessige muligheter til å splitte de innsatte tilstrekkelig så lenge det er behov for uavhengig av alder når det oppstår sikkerhetsmessige farlige situasjoner. Dette av hensyn til både den unge innsatte, de eldre medinnsatte og ikke minst de ansatte.

Besøk

Ut i fra at andre innsatte stort sett har muligheten til besøk ukentlig, så synes vi at minimumet av besøk bør være hyppigere enn månedlig. Besøk av familie er antagelig et av de viktigste momentene i forhold til å få tingene til å fungere på en ønsket måte etter løslatelse.

Vi synes derimot av det var meget raust å dekke både reise- og oppholdskostnader for besøk i tre dager av inntil fire personer én gang i måneden.

Dersom det gis rett til hyppigere besøk enn månedlig, så behøver det ikke samtidig gis ytterligere dekning av utgifter. En ting er å ha muligheten til hyppigere besøk når familien har ressurser til det. Noe annet er det minimum kriminalomsorgen dekker økonomisk for å sikre et minimum av samvær. Mange pårørende vil etter all sannsynlighet ha økonomiske ressurser til å betale for noen besøk selv. Dette er et punkt som ved lang soning kan medføre høye kostnader ved lang reisevei, og minimale kostnader når familien bor i nærområdet.

Karl Hillesland
fung. fengselsleder

Merete Paus
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgen
Ringerike fengsel

Kriminalomsorgen region sør - regionkontor

Deres ref:

Vår ref:
201417878-12

Dato:
19.11.2014

HØRINGSBREV - FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT TIL LOV OM STRAFFEGJENNOMFØRING - RINGERIKE FENGSEL

Vi viser til brev 29.09.2014 fra region sør vedlagt bl.a. høringsbrev 16.09.2014 fra Justisdepartementet om diverse endringer i forskrift til straffegjennomføringsloven mv.

Vi har følgende merknader til utkast til endring av forskriftene:

Ny § 3-1 a

I forslag til ny § 3-1 a om *Særregler for ungdomsenheter og fengselsavdelinger som mottar mindreårige* er det i siste ledd angitt at det ved innsettelse av personer under 18 år skal registreres hvem som er verge for vedkommende og vergene skal informeres om alle handlinger og avgjørelser som er av betydning for vedkommende.

Vi har ingen merknader til bestemmelsen annet enn at vi fra tid til annen mottar innsatte over 18 år som er satt under vergemål. Vi mener også at det bør fremgå av regelverket hvordan kriminalomsorgen skal forholde seg til innsatte over 18 år som er satt under vergemål jf vergemålsloven § 20 jf §§ 21 og 22. Vi foreslår at håndteringen av denne gruppen innsatte reguleres i en egen bestemmelse i forskriften.

§ 3-28 a Besøk til innsatte under 18 år

Til forslaget om at Kriminalomsorgen dekker kostnader til reise og opphold på billigste måte i tre dager minst en gang i måneden for inntil fire personer, bemerkes at dette er en ordning som kan bli svært kostbar for det fengsel som har mindreårige innsatte.

Det fremgår heller ikke om det er reise innenlands eller om man mener at kriminalomsorgen skal betale reise for de nærmeste pårørende også i tilfelle de bor i utlandet.

Det er forutsatt at innsatte under 18 år skal plasseres i ungdomsenhet, og at enhetene tildeles ekstra ressurser. Enkelte innsatte vil imidlertid av ulike grunner måtte plasseres i en vanlig

Kriminalomsorgen region sør

Postadresse:
Dokumentsen-
ter
Postboks 694
4305 Sandnes

Besøkadresse:
Justisveien 30

Telefon: 33207400
Telefaks: 33207590
Org.nr: 976 733 754

Saksbehandler:
Marit Rossehaug

E-post: postmottak.ringerike-
fengsel@kriminalomsorg.no

fengselsavdeling. Det bør avsettes øremerkede midler som "følger" den innsatte dersom innsatt under 18 år plasseres i ordinær fengselsavdeling.

§ 3-29 telefoning

I forskriften foreslås det at mindreårige som et minimum har rett til to telefonsamtaler i uken av inntil 20 minutters varighet pr telefonsamtale. I pkt 2.5 i høringsnotatet står det "*...skal ha rett til minst to telefonsamtaler hver uke av 20 minutters varighet per telefonsamtale*".

Vi er enig i at mindreårige innvilges utvidet telefonkvote. I en vanlig fengsel kan det imidlertid enkelte uker oppstå kapasitetsmessige problemer. Forslår derfor at det tilføres "så vidt mulig" eller at følgende tilføres: "*Denne retten kan i særlige tilfelle begrenses for eksempel dersom akutt personalmangel eller andre ekstraordinære grunner tilsier det*".

For øvrig har vi ingen merknader.

Med hilsen

Marit Rossehaug
underdirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
201417878-16

Dato:
24.11.2014

MERKNADER TIL HØRINGSFORSLAG OM ENDRINGER I FORSKRIFTEN - MINDREÅRIGE INNSATTE - INNKALLING OG UTSETTELSE VED FULLBYRDING AV STRAFF

Det vises til oversendelsesbrev av 23.09.14, med svarfrist 01.12.14.

Regionalt nivå og våre lokale enheter er det i vesentlige enig i forslagene til endringene i forskriftene.

Ringerike fengsel mener det i tillegg til presiseringen i forslaget § 3-1a siste ledd om plikt til å informere den mindreåriges verger, bør reguleres i regelverket hvordan vi skal forholde oss til innsatte som er over 18 år som er satt under vergemål.

Til forslaget om at kriminalomsorgen skal dekke reise- og oppholdsutgifter (for slaget § 3-28a) bemerker *Ringerike fengsel* at dette kan medføre store utgifter for lokalt nivå og anmoder om at det i slike saker avsettes øremerkede midler som "følger" den innsatte dersom vedkommende plasseres i ordinær fengselsavdeling. Det vises i denne sammenheng til at innsatte under 18 år normalt skal plasseres ved ungdomsenhet som tildeles ekstra ressurser. Slike ekstra ressurser bør derfor også tildeles ordinære fengsler dersom innsatte under 18 år ikke plasseres ved ungdomsenhet/overføres til annet fengsel.

Ringerike fengsel spør videre om reise- og oppholdsutgifter også skal dekkes av Kriminalomsorgen i de tilfeller der de nærmeste pårørende er bosatt i utlandet. Regionalt nivå antar at Kriminalomsorgen også i slike tilfeller skal dekke utgiftene, jf hensynet til likebehandling og at innsatte under 18 år har slike stort behov for kontakt med sine nærmeste pårørende uavhengig av bostedsforhold mv.

Telemark fengsel foreslår en ytterligere styrking av innsattes rett til besøk ved at minimumet av besøk bør være hyppigere enn ett besøk i måneden.

Telemark fengsel mener det må presiseres nærmere hvilke reaksjoner som faktisk kan benyttes (for slaget § 3-39a). Regionalt nivå ser av høringsbrevet at det nærmere innholdet i reaksjonene

skal utvikles i samarbeid med KDI og vi antar derfor at dette vil bli nærmere regulert i retningslinjer/rundskriv.

Ringerike fengsel støtter forslaget om utvidet telefonkvote, men er samtidig noe bekymret for at det nedfelles en rettighet som rent praktisk unntaksvis ikke kan innvilges.

Merknadene til Ringerike fengsel og Telemark fengsel er vedlagt i sin helhet.

Erling Fæste
assisterende regiondirektør

Jon Haske
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

Kriminalomsorgsdirektoratet

Deres ref:

Vår ref:
2014/17878-22/008

Dato:
12.12.2014

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT TIL LOV OM STRAFFEGJENNOMFØRING OM MINDREÅRIGE INNSATTE

Det vises til brev av 23.09.2014 vedrørende høring om forslag til endringer i forskrift til lov om straffegjennomføring om mindreårige innsatte.

Dokumentet er sendt til alle enheter i region vest med anmodning om å fremme synspunkter til høringsnotatet.

Bjergvin fengsel, Ungdomstiltaket har sendt inn kommentarer til høringen. Brev av 12.12.2014 vedlegges elektronisk. Region vest viser til brevet i sin helhet, og tiltrer i det vesentligste kommentarene i brevet.

Bergen fengsel opplyser at fengselet til tider har mindreårige innsatte, men at tallet har endret seg etter at Ungdomstiltaket ble opprettet. Det foreligger ikke kommentarer til det rettslige innholdet i høringen.

Med hilsen

Leif Waage
ass. regiondirektør

Karina Hoff
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.

